

det ikke skulde føle sig en Smule bevæget, naar det paa engang læses: Nu er hun død, — Genstanden for dine allerførste Drømme?

Jeg synes forøvrigt ikke, det er ret længe siden, jeg mødte hende, hvis Død nu meldtes mig, inde i København, smuk, elegant, ungdommelig; hvem skulde se paa hende hun var 62 og Bedstemor, for det tænker jeg hun var — og at jeg som altid ved Synet af hende følte Blodet fare mig op i Kinderne og mine 15—16 Aar vende tilbage, mens jeg sagde til min 11-Aars Datter med hvem jeg lige havde gaaet og drøftet hendes første Forelskelse fra Vintersæsonens Børneboller:

„Se, Gertrud, der gaar din Mor's første Kærlighed!“

Ja, for hun — Fru Agnes Nyrop — var mine 15 Aars Ideal og Heltinde; som saa ofte sker: en ung Piges første Begejstring vies en moden, smuk Kvinde. Hun egnede sig godt til at være et saadant Ideal for en ung Pigesjæl, der lige har gennemlæst eller gennemdrømt Ingemanns Romaner og endnu blændet af deres Æventyrglands ser sig ud i Livet efter Skikkelser som Dronning Agnes, Berengaria, stolt Inge.

Der stod saa en Aften Fru Nyrop for mit Øje, det var Levendegørelsen af alle mine drømte Sagakvinder — skønt i moderne Skrud fandt jeg jo her min Dronning „Agnes“.

Saa dyrkede jeg hende jo, som man dyrker en Forelskelse i 15 Aars Alderen, skrev Vers, samlede paa Portrætter af hende; jeg troer virkelig, jeg drev det til at besidde 39, gik i Theatret i sværmerisk Ekstase, naar hun spillede — det var jo desværre kun faa og smaa Roller — opsøgte de Veje, hun gik ad, for endelig efter et Aars Forløb at fremstille mig selv — rystende og bævende — for hende i hendes Hjem.

Vi smaa Spidsborgersjæle kommer jo aldrig ud over dette, at hige efter at kende Kunstneren „rigtig privat“, hvordan han spiser, hvordan han drikker osv.

Hvor jeg kan se hende for mig! Hun modtog mig vildfremmede forfjamskede Backfisch, venligt og prægtigt overlegent, ganske dejlig i en mørkviolet Morgenkjole med gule Blonder, der faldt om hendes Skikkelse som en Dronningekaabe.

Hvad jeg vilde hende havde jeg jeg neppe selv gjort mig klart — jeg vilde tale med hende, se hende nær, — men paa hendes ret naturlige Spørgsmaal — jeg hører endnu hendes Stemmes ejendommelige, men

smukke Metalklang — Gud Fader, hvor jeg sværmede for den Stemme — — hvad den unge Frøken ønskede, svarede jeg pr. Inspiration — Himlen, men især Thalia og Melpomene tilgive mig det, — at jeg ønskede at gaa til Scenen og søgte hendes Raad og Vejledning.

Hun optog det interesseret venlig, og o hellige Kunst, jeg maa jo skamme mig ved Tanken — anstrængte sig det paafølgende Aar for at bibringe mig Umulighed lidt Begreb om Plastik og Dramaturgi, mig, der ud over at læse meget pænt højt, ikke ejede én Betingelse for Scenen, den mest kejtede og forlegne Backfisch, der nogensinde i Selskab har trykket sig op i en Krog!

Og hun var en omhyggelig Lærerinde. Jeg fik en Time hver Uge.

Hun prøvede endog paa at lære mig „Toniella“ i Hertz' Lystspiel af samme Navn, — ak, jeg tænker Timerne har været en ligesaa stor Prøvelse for hende, som de, i hendes Nærhed — var en æsthetisk Nydelse for mig. Ja, for dejlig var hun, og saa tilpas overlegen, rigtig saa en ung, ydmyg Pigesjæl kunde føle sig — med Velbehag — som den lille bitte. — Men en Dag maatte hun naturligvis sige mig, at vort Arbejde ikke kunde nytte, — og — saa dybt havde jeg levet mig ind i min egen lille Komædie, at jeg virkelig sørgede over ikke at kunne blive Skuespillerinde — dog vel mest og dybest over saa ikke mere at have Anledning til at komme til hende.

Det gav hun mig imidlertid Lov til alligevel, og saa var den bitreste Graad jo tørret paa mine 16-aars Kinder.

Hun tog mig af og til med i Theatret — — og med saadan noget som en 3 à 4 Ugers Mellemrum — jeg regnede det nøje ud — aflagde jeg Besøg hos hende.

Jeg ser hende for mig.

Hendes Plads var gerne i Vinduesforhøjningen og hun delte som oftest sin Interesse imellem den besøgende og sine mange Smaafugle i et vældigt Bur. Somme Tider syntes jeg, de fik Broderparten og var rigtig jaloux.

Kan det være saa længe siden. Jeg husker, som det var i gaar, at hun engang, jeg besøgte hende, sad og skrev nogle Mindelinier om sin begavede Lærer, Professor Høedt til en eller anden Julebog.

Hun læste noget af det for mig og sagde med sit smukke Smil, der — man husker det — paa en saa vidunderlig Maade livnede hendes

dejlige, men i Ro lidt statuekolde Ansigt:

„Se, det var jo min Lærer. Naar jeg dør, skriver De vel saadan noget om mig?“

Nu er hun død — og jeg har gjort det.

Vilhelmine Gjøl-Korch.

Bøger.

Ellen Key: Barnets Aarhundrede. Autoriseret Oversættelse af Zelm Petersen. (Det nordiske Forlag)

Hun har altid noget at sige, som tvinger til Eftertanke. Der er en ganske sjælden Personlighedsmagt i hende. Hun er saa rig paa nye Synspunkter, der nok af og til kan bringe en til at stejle og sætte baade et og to Spørgsmaalstegn i Randene af hendes Bøger. Men altid giver hun sine Læsere et Fremstød til selvstændig Overvejelse af og Fordybelse i de Ting, hun sætter under Forhandling. En Kvindesagskvinde er hun, men med en altid aarvaagen Kritik overfor Kvindesagen, der efter hendes Mening er kommen ind i et falskt Spor, idet dens fleste Forkæmperinder har tabt Naturbe-grænsningen af Syme. Hun indrømmer, at den ensidige teoretiske Synsmaade, der i Kraft af Kvindens Menneskeret kræver hendes ubetingede Jævnstilling med Manden paa alle Omraader (undtagen Militærtjenesten), har været et historisk nødvendigt Gennemgangsled; men hun holder for, at nu maa denne Form for Kvindesagen have gjort sin Gerning, thi den enkelte maa ikke glemme sit Ansvar for Slægten og Samfundet.

Her er det, hun hugger ind med sin glimrende skrevne Bog om „Barnets Aarhundrede“, der er tilegnet alle de Forældre, der haaber i det „nye Aarhundrede at skænke Liv til nye Mennesker“, nye, ikke blot som et nyt Slægtled, der afløser det gamle, men først og fremmest som et Slægtled, der tager Livet paa en anden og bedre Maade.

Hun begynder med at hævde „Barnets Ret til at vælge sine Forældre“. Kun det Samliv mellem Mand og Kvinde er et ret Ægteskab, som fremgaar af den store Kærlighed, en Sjælens inderlige Sympati, der forædler Driften og stiller den under Viljens Herredømme. Men hertil kommer saa den legemlige Sundhed som en uafregtelig Betingelse for Retten til at sætte Børn ind i Verden. „Den nye Etik vil ikke kalde noget andet Samliv mellem Mand og Kvinde for usædeligt end det, der bliver Ophav til et daarligt Afkom og Aarsag til, at dette Afkom faar daarlige Betingelser for Udvikling“. „Ikke Religionsstifteren, men Naturforskeren vil her kommere til at skrive de ti Bud“. I denne tilspidsede Sætning har vi den hele Ellen Key. Og i Overensstemmelse hermed: kun de Børn er „ægte“, — fødte i selv nok saa fri Forbindelse —, hvis Forældre er sunde og lykkelige Mennesker, medens de Børn er „uægte“, som fødes i et kærlighedsløst Ægteskab, eller tynget af legemlig Sygdom, der er forskyldt ved

Forældrenes Brøde. Særlig ved dette „eller“ vil maaske en og anden sætte et Spørgsmaalstegn. En stor og kraftig Aand kan være til Huse i et svagt Legeme og det er dog vel til syvende og sidst de ægte aandelige Værdier, der gør et Menneske „ægte“. Men utvivlsomt er her udtalt en sædelig Sandhed, som Fremtiden vil forlange holdt i Ære.

Forfatterinden fører dernæst Ordet for en Beskyttelseslovgivning, der skal hindre Kvinderne fra at synde mod den ufødte Slægt, og her vender hun sig kraftig mod de Kvindesagskvinder, der i Følge deres Teoris Ensidighed ikke vil vide af særlig Beskyttelse for Kvinderne m. H. t. Arbejde i Fabrikker osv. Kvindesagen kan, siger hun, i sin Helhed kun løses gennem den sociale Omdannelse, hvori Beskyttelseslovgivningen er et Led. Den enkelte Kvinde skal have fuld og ubeskaaren Ret til at vælge sin Livsstilling, men Samfundet maa være lige saa berettiget til at værgе Kvindekønnet, set under et, mod en Forringelse af Moderevnen. Thi det gælder Samfundets eget Vel og Ve fordi det gælder den ufødte Slægt. Kvindegoismen bør ikke være eneraadig. Og mon Ellen Key ikke har fuldt ud Ret i dette?

Med stort Udbytte, trods — eller netop paa Grund af de Spørgsmaalstegn, der idelig vil falde af i Randene — læser man, hvad hun har at sige om Hjemløsheden, Opdragelsen og Skolen. Her maa navnlig Religionsundervisningen holde for, vistnok dog med mere Føje i svenske end i danske Forhold. Hos os har „den stille Magt“ haft Tid til at virke længere end i Nabolandet hinsides Sundet, skønt den kære Gud skal vide, at ogsaa hos os syndes der sværtigt baade mod ham og Børnene. Thi det er Synd, der bedrives mod Børnene, naar de søges dreserede til et Gudsbegej, hvor den gamle, blodige Jødedom overalt stikker frem under den kristelige Fernis, og naar deres Naturenkendelse bringes i haabløs Modstrid med Mirakeltroen. Følgen bliver enten Fanatisme med dens aandelige Afstumpethed eller Ligegyldighed eller Fjendskab mod alt religiøst overhovedet.

Bogen slutter med et Afsnit om Børnearbejde og Børneforbrydelser. Det er et harmagladende og kærlighedsvarmt Opraab til alle dem, der har Hjertet saa vidt paa rette Sted og har saa megen sund Sans, at de forstaar, hvad det her gælder for hele Kulturlivet. Den Grusomhed og Daarskab, som øves mod den opvoksende Slægt i kvalme Fabrikker og i mørke Gruber, raaber fra Jorden til Himlen og er en Udsæd, der allerede bærer sin bitre Frugt og vil bære en endnu bitrere, om der ikke gøres Holdt paa denne onde Vej.

Oversættelsen er udført med Smag og Dygtighed, med nogen Forkortelse af den svenske Udgave. En Del Fremmedord, der let kunde erstattes med gode danske, er min eneste Anke.

Ingen vil fortryde at gøre sig bekendt med dette tankerige og flammende Indlæg i et Spørgsmaal af verdensvid Betydning.

Uffe Birkedal.

Moderretten.

Brudstykke af den hollandske Roman „Hilda van Suylenburg“ af C. de Jong van Beck en Dock.

Autoriseret Oversættelse ved Gerda Vedel.

(Sluttet.)

Først havde hun let af Faderens Ønsker, og saa var hun bleven vred derover — hun fandt en Ægteskabskontrakt saa ufin, den tydede jo paa Mistillid overfor Freddy, og hun var saa stolt, saa lykkelig over at kunne give ham alt, hvad hun havde: Hvorledes kan en ung Kvinde, der betror en Mand hele sin Fremtid, alle sine Drømme om Lykke og hele sin rene uskyldige Tilværelse træffe Forholdsregler overfor ham med Hensyn til sine Penge? Man maa sandelig have et sørgeligt Syn paa Menneskene eller være aldeles blottet for Kendskab til dem, hvis man for Alvor kan finde det rigtigt, at Kvindens mer eller mindre heldige pekuniære Stilling skal være afhængig af den praktiske Sans hun lægger for Dagen

i det Øjeblik, hvor hun mere end nogensinde er opfyldt af Tillidsfuldhed og lykkelige Illusioner. Faderen havde imidlertid sat sin Vilje igennem. Han havde skænket hende et Gods som en Del af Medgiften, og i Ægteskabskontrakten havde han stillet den Betingelse, at der ikke kunde træffes nogen Bestemmelse med det uden hendes Samtykke. Mere havde han ikke kunnet sætte igennem, skønt Loven tillader, at Kvinden betinger sig Ret til at raade over sit rørlige Gods og hele sin Formue. Men herimod havde Frederik hæftig protesteret, dødelig fornærmet over den Mistillid, man viste ham, og Gladys, der var bedrøvet over, at man kunde tænke paa at træffe den Slags Forholdsregler, havde grædt og bedt saa længe, at Faderen tilsidst gav efter. Nu sad hun og tænkte paa alt dette. Meget kendte hun ikke til Loven og Pengesager, men takket være hendes praktiske, amerikanske Opdragelse, havde hun dog mere Forstaaelse af dens Slags Ting, end de fleste hollandske Kvinder. Hele den uhyggelige Tid, da hun havde staaet imellem sin Fader og Frederik, viste

sig atter tydeligt for hendes Blik, og hun huskede tydelig, at man havde sagt hende, at hvis Ægteskabskontrakten ikke blev skrevet, kunde van Praege skalte og valte med hendes Formue efter eget Forholdsbefindende; han kunde spille den bort eller . . . hvad der var endnu værre . . . Men nu kunde han da ikke tage Godset mod hendes Villie. Med Værdipapirerne havde hun ikke kunnet holde Øje: dem havde Frederik handlet med, saa det var umuligt at se, hvilke der var købte for hendes Penge, men Jorden var sikker; Gud ske Lov! Den gode, kloge Papa! Maaske blev det hans Forsigtighed, som til syvende og sidst skærmede Børnene mod Fattigdom. Ved at tænke paa Faderens kærlige Omsorg, som hun før havde været vred over, kom hun i en blødere Stemning og brast i Taarer, der ikke tidligere paa Aftenen havde villet lindre hendes beklemte Sind. Det var, som om Tanken paa Godset havde befriet hende for den værste Angst.

Men nu hørte hun atter Trappen knage under sagte, listende Skridt af en, der sneg sig nærmere og nær-

mere. Hun lyttede ængsteligt; det maatte være Frederik, som kom igen; hun havde jo heller ikke hørt Gadedøren blive lukket. — Da van Praege for lidt siden var gaaet nedenunder med den attraaede Pengesum i Lommen, var han ganske stolt af, at have erhvervet den uden Scener eller videre Vrøvl fra Gladys Side. Derfor havde han faaet den Ide, at lade sine Medspillere vente længere, hvilket ikke havde noget at sige, da de blev sammen i flere Timer, mens han benyttede den gode Lejlighed til at bringe endnu et pinligt Spørgsmaal paa Bane. Han havde længe tænkt derpaa uden at have Mod dertil. Men i Aften følte han sig saa tapper og sikker paa en let Sejr.

„Gladys“, sagde han, idet han traadte ind med et forlegent Forsøg paa at anlægge en værdig Mine, som straks vakte hendes Mistro, „nu da vi har begyndt at tale om de kedelige Pengesager, vilde jeg gerne spørge . . . jeg vilde gerne sige Dig . . . det er slet ikke paa Grund af mit Spil, men som Følge af de amerikanske Papirers Dalen — enfin, Kvinder